

Rhododendron canadense

Kanadanatsalea

Rhododendron canadense (L.)
Torr (1839)

syn. *Azalea canadensis* (L.)
Kuntze (1891)

Hoehenwartia canadensis (L.)
Crantz (1766)

R. pulchellum Salisbury

R. rhodora J.F.Gmelin (1791)

Rhodora canadensis L. (1762)

alasuku *Pentanthera*
sektio *Rhodora*

Tällä sivulla myös [kevätsalea *R. x fraserii*](#)

Kotimaa: Pohjois-Amerikan itärannikolla Kanadan Labradorista ja New Foundlandista USA:n Pennsylvaniaan ja New Jerseyhin meren pinnan tasolta 1900 metriin mpy.

Kestävyys: Englanti H5, USDA zone3, Ruotsi V (mm. Uumaja), Suomi I-III-?, norjalaisten menestymistietojen mukaan se kestää vioittumatta ainakin -25 °C pakkasia.

Kanadanatsalea *Rhododendron canadense* on runsashaarainen, pystykasvuinen, juurivesoja tekevä pikku pensas. Korkeutta sillä on useimmiten puoli metriä ja parhaimmillaankin se kasvaa vain metrin korkuiseksi. Se kukkii ennen lehtimistään Etelä-Suomessa useimmiten toukokuun viimeisellä viikolla, luontaisilla kasvupaikoillaan huhti-toukokuussa. Kukkat ovat tuoksuttomia, alle kahden sentin mittaisia ja niitä on kukinnossa 3-7. Ne ovat kaksihuulisia ja niiden yläosa koostuu kolmesta lähes kokonaan yhteenkasvaneesta terälehdessä, joissa on tummempi kuviointi. Alahuulessa on kaksi erillistä, kapeaa terälehteä. Atsaleoille tyypillinen torvi puuttuu kokonaan. Kukkat ovat tavallisesti vaaleansinipunaisia, mutta myös valkokukkaisia muotoja (f. *albiflorum*) esiintyy. Eristyneillä kasvupaikoilla nämä valkokukkaiset pensaat tuottavat vain valkokukkaisia jälkeläisiä. Laji on tetraploidi ($2n=52$) ja toisin kuin lähes kaikilla muilla kesävihannilla atsaleoilla sillä on 10 hedettä. Sen takia se ei sopinut Linnan systeemin mukaan *Azalea*-sukuun, vaan Linne sijoitti sen omaan sukuunsa *Rhodora*. Torrey siirsi sen *Rhododendron*-sukuun 1839.

Kanadanatsalea on helposti tunnistettavissa myös kukinnan jälkeen pienistä (2-5 cm), soikeista tai pitkulaisista, kapeista lehdistään. Lehdet ovat yläpinnalta sinertävänvihreitä ja himmeitä, alta tiheään harmaakarvaisia. Lehtien laidat ovat ripsisiä ja taakäänteisiä. Punakukkaiset kanadanatsaleat saavat punaisen-punavioletin syysvärin, valkokukkaiset keltaisen. Kokonaan vihreälehtisiäkin yksilöitä tavataan (f. *viridiformis*). Versot ovat nuorena kellertävän punaiset tai vaaleanpunaiset, myöhemmin keltaharmaat tai harmaat.

Pohjois-Amerikan itärannikolta kotoisin oleva kanadanatsalea on maailman pohjoisin atsalealaji. Sen levinneisyysalue ulottuu Labradorilta ja New Foundlandista (n. 50 °N) New Jerseyyn osavaltion keskivaiheille. Sitä esiintyy meren pinnan tasolta 1900 m korkeuteen. Luonnossa se kasvaa jokien varsilla, kosteissa metsissä tai suolla kuten suopursu Suomessa. Puutarhassakin se siis viihtyy kosteassa maassa, muttei kuitenkaan seisovassa vedessä.

Useimmat lajit, jotka luontaisesti kasvavat kosteilla paikoilla, viihtyvät puutarhassa kuivemminkin kasvupaikoilla ja pohjoiseen siirrettäessä saattavat sellaisia vaatiakin. Ensimmäiset kanadanatsaleat tuotiin Kanadasta Eurooppaan Pariisiin kasvitieteelliseen puutarhaan 1750-luvulla ja Englantiin 1767.

Kevätatsalea *R. x fraserii*

muistuttaa suuresti kanadanatsaleaa, joka onkin sen "äiti". Kevätatsalea ei nimittäin ole luonnonlaji eikä edes nimetty lajike, vaan kanadan- ja japaninatsalean risteymä. Se on kanadanatsaleaa suurempi, reilun metrin korkuinen pensas. Sen lehdet ovat hieman isommat (4-6 cm), molemmin puolin nukkaiset ja kirkkaamman vihreät kuin kanadanatsalealla ja ne saavat oranssin tai helakanpunaisen syysvärin. Myös kukat ovat vähän suuremmat ja punaisemmat kuin "äidillä". Kukissa on tummia pilkkuja ja kukkatertussa 8-15 tuoksutonta kukkaa. Kevätatsalea kukkii vuosittain säännöllisesti ja runsaasti samoihin aikoihin kanadanatsalean kanssa touko-kesäkuun vaihteessa.

Kevätatsalea syntyi vuonna 1912 George Fraserin taimistolla Kanadan länsirannikolla Vancouverin saarella risteytyksen tuloksena. Vuosikymmenten ajan kevätatsaleaa kasvatettiin oletettavasti vain yhdellä taimistolla Kanadan Vancouverissa. Myös Fred Gallen atsaleakirjan mukaan sitä on (tai saattaa olla) viime vuosiin saakka ollut myynnissä vain Kanadassa ja Hollannissa. Kanadassakin se on niin harvinainen, että vieraillessaan Suomessa vancouverilainen maisema-arkkitehti Clive Justice koki jymy-yllätyksen tavatessaan tämän "antiikin" Mustilan arboretumissa, missä se on selvinnyt ongelmitta jo ainakin 1950-luvulta lähtien.

Kevätatsalea on kuin omiaan Suomeen useimpien puistoatsaleoiden menestyessä vain etelärannikolla. Mustilan ja pääkaupunkiseudun lisäksi kevätatsalean kuten kanadanatsaleankin on todettu viihtyvän hyvin Keski-Suomessa, missä Laukaan valio- ja tervetaimiasema lisää molempia taimistoille edelleen kasvatettavaksi juuri Mustilan lisäyslähteestä. Kanadanatsaleaa voi myös itse lisätä siemenistä, mikä kuitenkin edellyttää kunnollista talvisuojausta ainakin ensimmäisen talven ajaksi. Siemeniä on usein saatavissa kerhon siemenvälityksen kautta. Triploidi kevätatsalea on steriili.

Atsaleat viihtyvät parhaiten multavassa, turvepitoisessa maassa, joka ei saa kesälläkään päästä kokonaan kuivumaan. Kaikki atsaleat viihtyvät happamassa maassa, mutta etenkin kanadanatsalea kaipaa hyvin hapanta (pH 4.5) kasvualustaa. Puistoatsaleat ovat varsin hidaskasvuisia eivätkä siksi sovi liian lähelle rehevämmin kasvavia kasveja. Koska ne varistavat lehdensä syksyllä, niitä voi puolivarjon lisäksi istuttaa myös avoimille ja aurinkoisille paikoille. Niiden taustauksi sopivat mainiosti samanlaisessa maassa viihtyvät

havupuut ja niiden kääpiömuodot sekä atsaleoiden kanssa samaan sukuun kuuluvat alppiruusut. Pensaiden tyvelle istutetaan peittokasveja.

Kanadanatsalea ja kevätatsalea sopivat metsäpuutarhaan luonnonkasvien joukkoon, polkujen varsille tai lammen rannoille. Pienen kokonsa takia etenkin kanadanatsalea sopii mainiosti myös kivikkotarhaan, kunhan paikka ei ole kovin kuiva. Hentojen kukkiensa vuoksi sitä ei kannata istuttaa samaan aikaan kukkivien kirkasväristen kasvien joukkoon, ettei se jää niiden "jalkoihin". Isompina ryhminä kanadanatsaleallakin saa luotua vaikuttavuutta, eikä vähiten siksi, että samaan aikaan eivät monetkaan muut lajit vielä kuki.

© *Anu Väinölä*